

A PALLAS NAGY LEXIKONA

AZ ÖSSZES ISMERETEK ENCIKLOPÉDIÁJA

TIZENHAT KÖTETBEN.

XIII. KÖTET

Nemes ág—Pillér

A SZÖVEGBEN 100 ÁBRA; KÜLÖN MELLÉKLETÜL 38 KÉP, EZEK KÖZT
5 SZINNYOMAT, 1 RÉZNYOMAT, 1 ARANYNYOMAT. 10 TÉRKÉP ÉS 3 VÁROSI
TERVRAJZ

BUDAPESTEN

PALLAS IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1886

1689 szept. 23. Badeni Lajos 17,000 embere 40,000 főből álló török sereget semmisített meg. 1809 máj. 19-én 5 km.-nyire N.-től Szindjelics szerb vezér az erősséget, amelyet a törökök ostromoltak, az ostromlókkal együtt légbe röptette. A második török-szerb háborúban 1877 dec. 28. a szerbek a várost megszállották, de a törökök visszafoglalták és csak a berlini kongresszus adta vissza a szerbeknek.

—zrk.

Nisaca (ó-persa Niçaya), vidék É-i Médiában, melyet már az Aveszta is említ; itt ölték meg Kr. e. 521. az ál *Smerdist* (l. o.). N. az ó-korban lovairól volt híres.

Nisán (persa) a. m. jel; újabb időkben a keleti fejedelmektől adományozott érdemrendek; *N-i-iftikhar* (a kiválóság — szó szerint dicsékvés — jelvénye); *N-i-imtijáz* (a kitüntetés jele), l. *Im-tijáz*. — N.-nak nevezik a török szultán névaláírását jelző *tugrát* is. *Nisándsí* az a tisztviselő, aki a *tugrát* rajzolja.

g-n.

Nisard (ejtsd: —zár) *Dezső*, francia irodalomtörténetíró, szül. Châtillon-sur-Seineben 1806 márc. 20., megh. San Remóban 1888 márc. 15. Előbb a közoktatásiügyi minisztérium hivatalnok volt, 1843. a szónoklat tanára a Collège de France-on, majd 1850. a francia akadémia tagja, s végre a felsőbb oktatás főfelügyelője, mely állásában 1876-ig maradt. Nagy feltűnést keltett fő munkája: *Histoire de la littérature française* (magyarul is: A francia irodalom története, ford. Szász Károly, Budapest 1878—80); egyéb művei: *Etudes d'histoire et de littérature* (Páris 1864); *Les quatre grands historiens latins* (u. o. 1874); *Renaissance et réforme* (magyarul is: Tanulmányok a renaissance és a reformatio korából, ford. Vajda János, Budapest 1875); *Considérations sur la Révolution française et sur Napoléon I-er* (Páris 1887); halála után: *Souvenirs et notes biographiques* (u. o. 1888). V. ö. *Des Essarts*, Désiré N. (*Nouvelle Revue*, 1888 ápr. 15.).

Nisari, l. *Nisyrus*.

Niscemi (ejtsd: —sémí), olasz város Szicília szigetén, Coltanissetta tartomány Terranova kerületében, (1881) 12,149 lak.

Nisibis, nagy és népes ókori város Mesopotamiában (Mygdonia tartomány) a Mygdonios folyó mellett. Délkeletre feküdt Tigranokertától és fő rakodó helye volt a Keletárueikkeinek. A makedon uralom idején mygdoniai Antiochiának nevezték. Először Lucillus foglalta el, de átengedte Tigranesnek; utána Traján, harmadszor és utoljára L. Verus; Severus hatalmas erődívenyekkel a birodalom K-i végvárává tette. Jovianus idején aztán végleg a persáknak kezére került. Most *Nisib* apró és jelentéktelen mezőváros.

l. m.

Nisida (Nisita), kis sziget a Nápolyi-öbölben, 5 km.-nyire Pozzuolitól, amely községhez tartozik is, 3 km. kerülettel, (1881) 1282 lak. Egy gát összeköti az É-i oldalán levő másik kis szigettel; ezen áll a Lazzaretto Vecchio. DNY-i oldalán a Miseno-fokkal szemben egy köralaku kikötő van, amely veszteglőállomásul szolgál. N., amely kialudt vulkán, már az ókorban is híres volt termékenységéről; olaj, szőlő és kitünő zöldség a fő termékei. Tetején egy középkori erősség áll, amelyet bagnóvá alakítottak. Antonius itt találkozott

közt. Szakadozott partjain számos a jó és biztos kikötő.

Northumbria, a három nagy angolszász királyság közt a legészakibb fekvésű. Hosszu küzdelmek után Deira és Bernicia királyságok egyesítéséből keletkezett Ethelrienek (588), Bernicia királyának vezetése alatt. Edwin (607--633) királyának uralma alatt hatalmát Mercaira és Wessexre is kiterjesztette; ugyanezen időben vette föl a kereszténységet is. Edwin halála után N. ereje meggyöngült és 670 óta a Humber lett N. E-i határa. Beda, Alkuin korában a tudományok középpontja volt. 829. Wessexi Egbert többi országuhoz csatolta.

—zük.

North Western Provinces. hivatalos neve az indo-brit K.-India É-i részében fekvő területeknek, melyet É-on Tibet, ÉK-en Nepal, K-en és DK-en Bengália és Reva állam, D-en és DNy-on Bundelkand és Gwalior, Ny-on Radputana és Pendsab határol. A N. területe, melyet egy alkormányzó igazgat, ki egyszersmind Oudh főbiztosa is, 212,025 (Oudh-dal együtt 274,821) km², (1891) 34.254,254, illetőleg 46.905,085 lak. Hét tartománya (Mirat, Rohilkand, Agrá, Dshanszi, Allahabad, Benaresz és Kumaon) 37 kerületre oszlik; talaja változatos, hol hegyes és erdős, hol mocsaras mélyföld. A Gangesz és Dsanna É-i felén igen termékeny, ezekről D-re terméketlen és dsangal föld; fő terményei: búza, rizs, tengeri, cukornád, indigó, tea, dohány, árpa, kender, len, máknövények (melyekből ópium készül), sokféle olajos és festő növények, nevezetesen a pórsáfrány (earthamus) stb. A lakosság 70%-a földművelést űz; a kereskedelem Kalkutta felé összpontosul, melyet vízi és vasutak kötnék össze N.-szal; fővárosa *Allahabad* (l. o.).

Northwich (ejtsd: northwics), város Chester (tőtől 26 km.-nyire) angol grófságban, a Dane és Weaver összefolyásánál, vasút mellett, (1891) 14.914 lak., kötélgyártással, vitorlavászonszövéssel, vasöntőkkel és bőreszerzéssel. N. Angliában a sókereskedés központja; bányáiból és a közeli sómocsarakból évenként több mint 500.000 tonna sórt nyernek.

Norton (ejtsd: nórtn), county Kansas É.-amerikai államban, 2331 km² ter., 7000 lak., N. székhellyel.

Norton, 1. *Karolina Sára*, angol író nő, szül. 1808-ban, megh. 1877 jún. 14. Husz éves korában nőül ment Lord Grantley fivéréhez, N. Chapple Györgyhöz, de házasságuk szerencsétlen volt, s 1836. egy botrányos per után elváltak. N. 1877. Vilmoshoz, de nemsokára rá meghalt. Legjobb munkái: *The undying one* (1830); *The dream* (1840); és *The child of the islands* (1845), melyben kora főrangú társadalmának festsítségét festi; nevezetesen ifjúsági iratai is: *Aunt Curry's ballads* (1847); *Lost and saved* (1863); *Ort sir Douglas* (1867); *The rose of Jericho* (1870) stb.

2. *N. Károly Bowyer* lord, 1. *Adlerley*.

Norton-Sound, a Behring-tenger öble Alaszka Ny-i partján; a Jukon ömlik belé.

Nórúz v. naurúz (persa) a. m. új nap, a persák tavaszi újévünnep. Ez ünnepi intézményt a persák hagyománya Dzsenszid, az őskor mesés királyától származtatja. Míg a mohammedán újév (Muharrem) a lunáris évszámításon belül ninesen szoros évszaki időponthoz kapcsolva, addig a per-

sák N. ünnepe a szoláris időszámításon függ és a tavaszi equinokeium idejére esik. A persák e napon nagy ünnepet ülnek és egymást kölcsönösen megajándékozni szokták; a sah és az ország nagyjai is nagy, ünnepélyes fogadtatásokat tartanak a N. ünnep alkalmával. Az iszlámmal mindenféle legendák által kapcsolják össze a persa őskorba visszanyúló ez ünnepet. Azt mondják többek között, hogy e napon nevezte ki Mohammed proféta Alit utódjául.

o—u.

Norvégia (Norge, térképét l. *Svédország* leírásánál), É-i Európa egyik országa, amely Svédországgal porszonal-unióban él, az Északi-jeges-tenger, a Norvég-, Északi-tenger, a Skager-Rak, Svéd-, Finn- és Oroszország közt, az É. sz. 71° 10' és 57° 59', a K. h. 4° 34' és 31° 10' között. Legészakibb pontja a Knivskjoerode, a legdélebb a Lindesnäs-fok. Legnagyobb hossza 1730, legnagyobb szélessége 442, legkisebb szélessége az Ofotenfjord és Svédország közt 27 km. Szárazföldi határunak hossza 2540 km., amiből 1670 km. esik a Svédország felőli oldalára, a többi Finn- és Oroszországra. Partjainak hossza egyesenes vonalban 2800 km., de ha beleszámítjuk a különböző görbületit és hüljásait, legalább 20,000 km. Területe hivatalos adatok szerint 322,304, Strelbitskij szerint 325,423 km². Felületét, vizeit l. *Skandinávia*.

Termékek. A magus fekvés, a kopár sziklák és nagy jégmezők okai, hogy N.-nak mezőgazdasága nem fejlődhetik. Az összes területek ugyanis 75%-a terméketlen, 22%-a erdő és csak 3%-a rét és szántóföld. Ez utóbbi (1890) 146,355 részre volt osztva. É részeket, amelyek közt a kis birtokok a jóval túlyomó, nagyobbúra maguk a tulajdonosok mivelik. Csakis a déli kerületek és az északiak közül a két Trondhjem termel anyyi gabonát, amennyire szükség van; Hedemarken, Akershus, Smälene még gyakran exportál is más kerületekbe. Egész N.-nak azonban a szükségletének felét külföldről kell vennie. 1892-ben húzával 4245 ha., ruzsszal 13,372, árpával 49,409, zabbal 93,003 és burgonyával 35,769 ha. volt bevetve. A termést a vetőmagtól eltekintve, a gabonából 5.966,233 hl.-re, burgonyából 8.370,217 hl.-re becsülték; amannak értéke 38.266,604, ezé 24.555,416 norvég koronát tett ki. Az importált gabona és liszt értéke 1893-ban 35.298,900 koronára rugott. A gyümölcstermelés és kertészet esekély mértékben van elterjedve; bár a völgyekben, különösen a tenger mellett, egészen az É. sz. 64°-ig a nemesebb gyümölcsök is megérnek, rájuk nagy gondot nem fordítanak. Az állattenyésztés adatai 1891-ben: 150,898 ló, 1.006,589 szarvasmarha, 1.417,524 juh, 272,798 kecske, 121,057 sertés, 170,034 rón. Az állati termékek azonban a szükségletet nem fedezik; az importált vaj értéke 1893-ban 6.267,200, a hús értéke 6.267,200 koronára rugott. A norvég lovak kiesinyek, de kitaratók, különösen jó hegemások és pedig főképen a gudbrandsdaleniek. A szarvasmarhárészből, mint az Alpokban nyáron át, amig csak hó nem esik, a hegyeken legeltetik (Sätöre). A juhok húsosak, de gyapjuk durva és vastag. Az erdők, mivel az egész területnek 22%-át foglalják el, nagy jóvelmet hajtának; mintegy 73%-uk fenyőerdő.

1765 ápr. 21., megh. Oppach birtokán (Luzsica) 1836 okt. 15. 1804 óta Felső-Luzsiciában mint civil tisztviselő működött, 1806. a szász főkonzisztóriumnak elnökévé, 1809. pedig szász királyi miniszterré lön. 1831. kilépett az államszolgálatból. Mint költő a drezdai u. n. Abendzeitung köréhez tartozott. Legjelesebb művei: Valeria (Drezda 1803); Irene (Lipese 1818); Sinnbilder der Christen (Drezda 1818).

TH. OV.

Nostitz-Wallwitz Hermann gróf, szász államférfi, szül. Oschatzban 1826 márc. 30. Műtán Lipésében a jogot végezte, állami szolgálatba lépett és 1866. belügyi miniszterré lett; 1882 óta a külügyet is vezette és a német szövetségi tanácsban képviselte Szászországot. 1891. januárjában kilépett az államszolgálatból. Öccse **Oswald** gróf, szül. 1830 febr. 28., megh. Erlangenben 1885 febr. 24. 1873—85. mint szász követ működött Berlinben.

TH. OV.

Nostradamus Mihály (tkp. *Notre-Dame*) asztrológus, szül. Rémyben (Provence) 1503 dec. 14. zsidó szülöktől, meghalt Salonban 1566 jul. 2. Marseilleben orvostant tanult, de azután jóvendülésre és búvészkedésre adta magát. Salon magányából jóslatokat bocsátott világgá rimcs négy soros versekben, melyek a bennök rejlő titkoszerű előzásokkal és ama körülménynél fogva, hogy több esetben beteljesedtek, nagy feltűnést keltettek. Medici Katalin özv. királyné udvarában hívta, slla pedig, IX. Károly király, udvari orvosává nevezte ki. Jóvendöléseit Centuries e. alatt Lyonban (1558. és többször, Páris 1866) nyomtatásban is megjelentek, de a pápai udvar 1781. a könyvet az indexre tette, mert N. azokban a pápaság hatalmának bukását is előremondta. V. ö. *Hautze, Vie de Mich. N.* (Aix 1712). — N. fia ifj. *N. Mihály*, egy *Traité d'astrologie e.* munkát írt (1563).

M. L.

Nostrificatio (új. lat.), tágabb értelemben a. m. honfúrtás, l. *Allampolgárság*. — N. szűkebb értelemben a külföldön szerzett doktori diplomának belföldön való érvényesítése.

Noszairi, a Libanon-hegységben Tripolisz körüli, a part mentén egészen az Orontesz torkolatáig lakó földműves paraszt nép, mely külsőleg a mohammedánsághoz tartozik, de rejtett dogmáiban és szertartásaiban tőle lényegileg eltérő vallásos hagyományokat követ. Az iszlám külső leple alatt a szír ősvallásnak keresztény elemekkel vegyült maradványát őrzik. A N.-k vallása a siita iszlám legtulzóbb formáiból ágazik, amennyiben Ali-t, kit képletesen a «néhek urának» neveznek, az istenség megtestesülésének hiszik, a napban és a felhőkben az ő megjelenését szemlélik. E hitük azonban a háromság képzetével van összekapcsolva: Ali isteni személy mellett még Mohammednek, kit függönynek (hid-sáb), és Mohammed egy hívének. Szelmán al-Fariszinak, kit kapunak (báb) neveznek, tulajdonítanak isteni lényeket. E három egységét a neveik kezdőbetűiből alakult «AMSz» szent formulával jelölik. Ali különböző korszakokban különféle alakokban nyilvánult. A N.-k az iszlámból átvettek a naponkint ötszöri imát, de az imaidőkre nézve a közönséges iszlámtól eltérnek. A mohammedáni (siita) ünnepeken kívül némely ó-persa ünnepeket

is ülnek, a nórúzt (l. o.) és a mihradsán őszi ünnepet; a kereszténységből átvették a karácsont, a bor konzekrációnját, mely vallásos szertartásaikban nagyon előkelő szereppel bír. A régi szír pogányság számos maradványát a szentek kultuszának leple alatt őrizték meg a pogányság és szentélyeinek helyein; többek között a fák kultusza nagy mértékben maradt fenn közöttük. Vallásuk egyik lényeges mozzanata a lélekvándorlás bite; valamint Ali, az istenember, különféle nemzedékeknek más-más emberi alakban jelenik meg, úgy Aísa, Mohammed felesége, Fátima, Mohammed leánya, is csak Máriának más-más megjelenési. Tanaikat és szertartásaikat nagy titkolódzással rejtik el a hozzájuk nem tartozók elől; sőt felekezetükön belül is csak a beavatottak ismerik a vallás össz s titkait; a felavatás különös ünnepélyvel történik, melynek központja a bor megszentelésének liturgiája. Vallásos tanaik elárulását nagy büntetésekkel torolják. Mindamellett 1847-ben Catafagónak, a beirutí porosz konzulátus dragománjának sikerült egy N.-katekizmust megszerezni és közzétenni. 1865-ben pedig a protestáns vallásra áttért N., Szuleimán Efendi Adani, előbbi vallástársainak dogmatikájáról, szertartásairól és szokásairól arab nyelven egy külön könyvben számolt be, mely az American Oriental Society folyóiratában (1866) angol nyelvre fordítva, a N. vallás fő dolgaira nézve beható tájékoztatást nyújtott.

A N. felekezeti alakulásának kezdeteit homály borítja; ők maguk valami Al-Khuszaibi-t tekintenek vallásuk alkotójának, tőle vallásos iratok is fennmaradtak, melyeknek hagyományát Haszan al Aszkari síita imámra (megh. 873.) vezetik vissza. Róla Khuszaibijjá-nak nevezik magukat; a N. elnevezést (mely a naszráni, a. m. keresztény, diminutív alakja) ellenfeleik alkalmazták róluk. Csak körülbelül 76,000-en vannak, kik egymás között tanaik némely árnyalataira nézve egymással ellenkező szektákra oszolnak.

G—R.

Noszairiták, 1. *Noszairi.*

Noszák Timót, tót költő (írói néven Nezabudov), szül. Tiszolcon (Hont) 1818., megh. 1877. Lőcsén tanult s a teológiát Pozsonyban végezte, hol Stur-nak munkatársa volt. 1848-ban mint Hodzának káplánja Liptó-Szt.-Miklóson a Hurban-féle felkelésben tetteges részt vett. A Bach-rendszer alatt jegyző Nagy-Rőcén, a provizorium alatt Murányban szolgabíró volt. A kiegyezés után állás nélkül maradt. Az orosz költőket, Byron és Shakspeare darabjait fordította tóra s maga is több elbeszélő költeményt írt, melyek elszórtan jelentek meg.

Noszlop, kisközség Veszprém vármegye deveseri j.-ban, (1890) 1892 magyar lak., postahivattal és postatakarékpénztárral.

Noszlopy-család (noszlopi), Veszprém vmegye egyik legrégibb birtokos nemes családja, mely már a XIII. sz. óta szerepel az oklevelekben, s mely Veszprém, Vas, Somogy vmegyékben elterjedve, megyei hivatalokat viselt, s melyből a XVII. sz.-ban élt *Gáspár* és *János* alapítottak nagy számú tagokból álló nemzetségeket. *Gáspár* ágán *Ignác* volt a legkitünőbb családtag, ki 1797. született Tétben (Győr), s az 1832—1836-iki országgyűlésen követ, 1838. kir. táblai

School, a county-ház, a City-Hall; érdekes a Lillingger-féle képtár.

O'Mahoney János, a féniek (l. o.) szövetségének megalapítója.

Omajjádok, mohammedán dinasztia, mely törzsfájata Kureis- (l. o.) törzshöz tartozó *Omajja* b. 'Abd Samsz nevű mekkai arisztokratára vezeti vissza. Alinak e család által előidézett bukása után az O. foglalták el a khalifai méltóságot és 660—750. uralkodtak (l. *Khalifa*). Midőn őket meg az abbászidák az uralkodásból kiszorították és az O. az új dinasztia vérengzésének áldozatul estek, a elbukott család egyik sarjának Abderrahmánnak. Hisám khalifa unokájának sikerült Ny. felé menekülni és a keleti khalifátushoz tartozó Spanyolországban az abbászidáktól független birodalmat alkotni (756). Nagy Károly által is segített ellenségeinek sikeres legyőzése után ő volt az O. nyugati birodalmának megalapítója, mely Cordova székvárosával majd csaknem egész Spanyolországot foglalta magában és É. felé az Ebro folyamán túl terjedt. Utódai az O. hatalmát az ellenszegülő keresztények és mohammedánok legyőzése által mindinkább megerősítették és országukban a tudományt, művészetet, ipart és közgazdaságot felvirágoztatták. Csak *III. Abderrahmán* (912—961) ki alatt a birodalom hatalma és fénye tetőpontját érte el, vette fel az Emír al-mú'minin (l. *Omar*) címét. Fia *II. Hakam* Észak-Afrikának egy részére, ahol sikerrel harcolt az Idriszidák (l. o.) és Fatimidák (l. o.) ellen, is kiterjesztette az O. hatalmát. Halála után (976) veszi kezdetét a birodalom hanyatlása. Fia *II. Hisám*, ki 11 éves korában jutott a trónra, nem igazgathatta önállóan az állam ügyeit, melyek önző régensek kezébe kerültek, míg a nagyravágyó *Ibn abi 'Amir* (Almanszur, Almanzor) az ulemák segítségével magához ragadta a hatalmat. Mellette a khalifa csakis minden befolyás nélküli bábu volt. Almanzor diésőséges kormányzása után, melynek fényét győzedelmes háborúk is gyarapították, belső villongások és párthareok mindinkább az elzülles lejtőjére viszik az O. birodalmát. 1009. Mohammeddel megszűnik az egyenes trónöröklés Abderrahmán utódai között. Gyenge khulifák váltják fel egymást, kik lázadások által jutnak a trónra, melyről újabb lázadások által ismét lelépni kényserülnek. A szüntelen polgárháborúk között 1016. *Ali ibn Hammúddal*, Ceuta kormányzójával, a Hammúdita-család lép előtérbe, melynek sikerült Spanyolország egy részében uralomra vergődni; mellettük egyéb helytartóknak is sikerül a központi hatalom teljes elgyengülését felhasználva, önálló uralomra jutni és a nagy birodalom egyes részeiben a Zfrida- (Granada), Húdita- (Saragossa), Abbadida- (Sevilla) családok uralmát megalapítani. *III. Hisám* (1027—31) volt az O. legutolsó uralkodója, ki a khalifátus méltóságát viselte. Bukása után az O. birodalma számos apró fejedelemségekre bomlott szét, melyek egymás elleni villongásaikban nem ritkán a keresztény uralkodók segélyét vették igénybe. Ily körülmények között a mohammedánok hatalma Spanyolországban mindinkább elzüllett és csak rövid időre emelkedett ismét 1086. magasabb polera, midőn az Észak-Afrikából behitt Almoravidák (l. o.) által

a mohammedán ügy ismét fellendült Spanyolországban.

A spanyolországi O. a következők:

I. 'Abderrahmán	756—788	ismét II. Hisám	1010—1013
I. Hisám	788—796	ismét Szulejmán	1013—1016
I. Hakam	796—822	'Alí b. Hammüd	1016—1018
II. 'Abderrahmán	822—852	IV. 'Abderrahmán	1018—1019
I. Mohammed	852—886	Al-Kászím b.	
Al-Mundzir	886—888	Hammüd	1019—1023
'Abdalláh	888—912	V. 'Abderrahmán	1023—1024
III. 'Abderrahmán	912—961	VI. Mohammed	1024—1025
II. Hakam	961—976	Alhjá b. Alí ibn	
II. Hisám	976—1009	Hammüd	1025—1027
K. Mohammed	1009	III. Hisám	1027—1031
Szulejmán	1009—1010		

irodalm. Dozy, Histoire des Musulmans d'Espagne, Leyda 1861. 4 köt.; német fordítás: Geschichte der Mauren in Spanien, Lipse 1874. 2 köt.; Aug. Müller, Der Islam im Morgen- und Abendland (Oncken-féle gyűjtemény), Berlin 1887. 2. köt. A művelődésre nézve: Schack, Poesie und Kunst der Araber in Spanien und Sicilien. 2. kiad. Stuttgart 1877. 2 köt.; Diercks, Die arabische Cultur im mittelalterlichen Spanien, Hamburg 1887, Virechow-Holzendorf-sorozat; Goldhaber, A spanyolországi arabok helye az iszlám fellépése történetében, összehasonlítva a keleti arabokéval, Budapest 1877, akad. G—r.

Oman (fővárosa után *Maszkatnak* is hívják), független szultántság Arabia K-i partján az O.-i és a Persa-öböl mentén, mintegy 1000 angol mérföld hosszúságban. Befelé a határai megszállva nincsenek. A sík partvidék terrier képződményekből áll; innen meredek hegylápok vezetnek föl az Arab-sivatag Dalna nevű részébe. A hegylápok a Dsebel Akhbarban 3000 m.-nyi magasságot érnek el. Az éghajlat forró és száraz; legtöbb eső áprilisban van; júliustól novemberig nincs eső. Ahol mesterséges öntözés eszközölhető, búzát is termelnek; legfőbb termék azonban a datolya. A házi állatok közül lovak és kocsok vannak nagyobb számmal; fontos foglalkozási ág még a halászat. A lakosok száma 1,1 millió, nagyobb részük kartani, azután valhábít; számosan még a néger rabszolgák utódai. A kivétel értékét (1893—94) 1.720.320 dollárba becsülik; fő ekeik a datolya (550.000 dollár), gyümölcs, gyöngyök, só és halak; a bevétel (2.055.000 dollár) rizs (630.000 dollár), kávé, cukor, pamutkémék, gyöngyök, gyöngyház stb. A szultán évi jövedelmét 200.000 dollárra becsülik; hatalma Maszkat városán túl alig terjed. A nagy fölfedezések korában a portugálok foglalták el. Különböző viszontagságok után 1741. a jemeni eredetű Ahmed ben Szaid jutott a szultáni székhöz, akinek utódjai megszerezték, bár csak bérletként Mogisztan és Larisztan persa tartományok partvidékét Benderabasz, Lingel kikötővárosokkal, Ormuz, Kism, El-Areds szigeteket, sőt Beludisztan partvidékét is a Tanka-foktól Passzaniig. Ehhez járult későbbben K.-Afrika partvidéke is az egyenlítővel a Delgado-fokig, Patta, Lamu, Penba, Zanzibar, Mafia és Kiloa szigetekkel együtt. 1854. Szaid szultán halála után az afrikai birtokok O.-tól elszakítottak és az elhunyt szultán másodszülött fiának jutottak; hasonlóképen elveszték a persiai és beludisztáni birtokok is. —zr.

Omar I., b. al-Khattáb, Abú Bekr halála után (634) a mohammedán hívők uralkodója (khalifa), szül. Mekkában 592 körül és Mohammed legelső és legnagyobb hívei közé tartozott. Kezdetlől

fogva nagy befolyása volt az ifjú iszlám ügyeinek alakulására. Ő tekinthető a mohammedán állam megalapítójának. Az ő uralkodása alatt hódították meg híres hadvezérei Khálid b. al-Valid (l. o.) és Amru b. al-Ászi Szíriát, Persiát és Egyiptomot; O. idejében lett Jeruzsálem is mohammedán várossá; a jeruzsálemi Omar-mecset neve e hódítás emlékére a mai napig őrzi. De nemesak hódítások által bővítette a mohammedán állam határait, hanem szigorú közigazgatás által életképesé is tette azt. Rendezte a személyi és földadó ügyét, a háborúkban ejtett zsákmányra nézve törvényt hozott, az alvetett országokban a máshitűek közjogi viszonyait szabályozta. Ő maga még nagy hódításai után is a legszegényebb polgári egyszerűségben élt, csak az emír al-mu'minin (az igazhitűek fejedelme) cím által, melyet ő vett fel legelőször, akart különbözni alattvalóitól. Az iszlám vallástörvényei fölött a legkeményebb szigorúsággal örökösödött; azt beszélte róla, hogy saját fiát sem kímélte a büntetéstől, midőn borivás miatt nála feljelentették. Uralkodásának igazságos szellemére árnyékot vet az a kemény eljárás, melyvel a máshitűek megadóztatását végrehajtotta. Egy Piriz nevű szegény kúfai keresztyén kézművesnek, ki a reá vetett adó ellen hozzá fordult, hogy kérését megtagadta; az elkeseredett kérelmező a kárhatalatlan O.-t 644 nov. 3. meggyilkolta.

2. 'O. (II.), b. 'Abd al-'azíz, **omajjád** khalifa, szül. Egyiptomban 681 körül, hol atyja helytartó volt. Valid khalifa 706. Medina kormányzójává nevezte ki. Szulejmán omajjád uralkodó halála után 717. reá szállott a khalifai méltóság, melyet haláláig, 720-ig viselt. O. uralkodása reakciót jelentett az omajjádok irányára ellen; minden téren (mint p. az adózási ügyben), sokszor az állam anyagi érdekeinek rovására, a vallásos törvényeket (szunna) emelte érvényre. Ezért a vallásos körök nagy tiszteletben tartják emlékéit, mintegy kivételtül azon kedvezőtlen ítélet alól, melylyel az omajjád dinasztia korszakát sújtani szokták. a—r.

Ombajj (Ombay, Omblay, Ember, Malua, Allor), K-i Flores holland kerülethez (ofdeeling) tartozó kis Szunda-sziget Timortól É-ra, 2570 km² területtel. Fölülete hegyes, 1000—1300 m. magas hegyek takarják. Egyedüli jelentékenyebb öble a kebulai. Fő termékei a kokuszdió, kenyérfa, kevés pamut, indigó, rizs, dohány és különböző gyümölcsök. A lakosok a papuák és malájok keverékei.

Ombla (Rjeka), a Borgato-hegy alján barlangban fakadó folyó Dalmáciában; miként a Timavo (l. o.) Görzben, a parti hegyesből való kilépése után malmokat hajt és tutajozhatóvá lesz. Hossza 21 km., szélessége 140 m. Az Adriai-tengerbe torkollik. Állítólag a Trebisica folytatása, amely Heregovinában Hutovánál a föld alá vész.

Ombod, nádorispán, l. **Ompud**.

Omboly (növ.) a. m. tengerpázsit.

Ombrés (franc. ombre, a. m. tengerpázsit), a. m. árnyék szótól), selyemszövet, vagy szőnyeg is, melynek színei elmosódott árnyalatokban egymásba olvadnak.

Ombrométer, l. **Esőmérő**.

nem a magvak osztódása dacára a sejt maga nem oszlik: létrejönnek az Ó-ek. Egymagvu sejtekből is származhatnak Ó-ek, ha a mag mitosis multipolaris v. ha a mag direkt fragmentációt szenved. Az Ó-ek később egymagvu sejtekre eshetnek szét. Előfordulnak: 1. a kötőszövet újképződését, regenerációját eszközölő sarjadzó szövetben; 2. a szövetekbe nyomuló idogen testek körül, vagyis az azokat betekelő kötőszövetben; 3. nagyobb elhalt szövetrészek felületén, melybe görcsös méretű gödröcskéket ásnak; 4. az apró szürke gümöben (tuberculum); itt a gümő elcsajtosodásával az Ó-ben is központi elhalás (nekrozis) lép fel, mikor az Ó. közepe már él és éppen nem festődik s a magvak a még élő protoplazmában rendszeren periferikus koszorút alkotnak az egyes sejtmagvak holt tengelyének radialis irányával; tartalmaznak gyakran gümőkörbaccilusokat is; 5. lepra, lupus, szarkoma (húsdaganat), különösen a esonhartnyábal kiinduló szarkomák szövetében.

Óriás szalamandra (állat), 1. *Cryptobranchus*.
Óriás-virág (növény), a *Rafflesia Arnoldi* növény virága.

Oribasius, görög orvos Pergamonból vagy Sardesből, szül. Kr. u. 325 táján, megh. 400 körül; Julianus császár udvari orvosa volt s orvosi műveiből 70 könyvre terjedő kivonatokat (Synagogai) készített, melyeket ismét rövidebben 9 kötetbe foglalt. Összes hátrahagyott iratait a 11—13. könyv kivételével, mely Dioskoridesből vett ismételéseket tartalmaz) Bussemaker meg Daremberg kezdték kiadni és Molinier végezte be (6 köt., Páris 1851—76); a kiadványhoz francia fordítást és becses jegyzeteket is esatoltak.

Oribatidae (állat), 1. *Atkafélék*.

Oriachalcum (gör.-lat.) a. m. sárgaréz.

Oriens (lat.) a. m. kelet (l. o.). — **Orientalis**, keleti.

Orient József, tájfestész, szül. a sopronvármegyei Feketevárosban 1677, megh. 1747. Tanulását Bécsben kezdte főleg Fürstenberg Antal vezetése alatt. A természetet behatóan tanulmányozva, a rajzolást kitűnő tükélyre vitte, de a festésben is nagy könnyűséget mutatott. Utolsó éveiben a bécsi akadémia aligazgatója lett.

Oriental (a francia *orienter* igéből) a. m. irányoz, az égi tájak felé állt. Magát orientálni a. m. tájékozódni.

Orientalis drágakő, a drágaköveknek igen értékes neve, l. *Drágakő*.

Orientalis nyelvek, l. *Orientalista*.

Orientalista, a keleti népek nyelveivel, irodalmával, történetével és műveltségével foglalkozó tudós. Az e körbe tartozó tanulmányok határai azon mértékben bővültek, amint az Ázsiában és Afrikában történt felfedezések a tudományos kutatás szempontjait tagították és anyagát gyarapították. Az orientális tudomány első kezdetei vallásos és teológiai érdekekből indultak ki. Különösen hittérítési célok mozgatták e törekvéseket. A viennei zsinatból (1311) kelt V. Kelemen pápa azon intézkedése, hogy a más hitűek, különösen a morok megértése, illetőleg a velük folytatandó vitatkozás érdekében a keleti nyelvek ismerete az egyházban meghonosodjék, mely célból elrendelte, hogy a legnevezetesebb főtanodákon a hé-

ber, arab és khald nyelv számára tanszékeket állítsanak fel. E törekvések tetőpontjukat érték el VIII. Orbán pápa alatt, ki 1627. Rómában a Collegium de propaganda fide intézetét alapította, melyben nagy hírű keleti tudósok tanítása a hittérítési célok mellett a tudomány érdekeinek is szolgált. A keleti tanulmányok egyházi és teológiai szempontjai uralkodtak még későbbi időkben is. A keleti nyelvek tanszékei a teológiai intézetekben lévén felállítva, a hozzájuk kapcsolt tudományos törekvések a teologia körében mozgottak: a bibliai exegézisnek és az egyháztörténetnek szolgáltak segédeszközül. Különösen midőn a humanizmus hatása alatt a figyelem a zsidó biblia eredeti szövegének tanulmányozása felé fordult, a zsidó nyelvkinés pontosabb ismerete szempontjából a rokon nyelveket is tanulmányul tűzték ki, a szöveg biztos megállapítására a régi keleti fordításokat használtak kritikai segédeszközül. A bibliai regiségek felvilágosítására is hasznalt hajtott a keleti dolgoknak a forrásokból merített ismerete. A keleti nyelvek köre esakis a héberrel rokon *sémi* nyelvcsalád akkor ismert képviselőire terjedt. Minthogy az arab nyelv révén a tudósok figyelme önkénytelenül a mohammedanságra és az e valláshoz tartozó népek felé is irányult, nagyon korán a török és az új-persa nyelveket is belevonták e körbe; a törököt annál is könnyebben, amennyiben a török birodalom politikai szereplése, az európai államoknak a törökkel folytatott háborúi e néppel közvetlen érintkezést teremtettek. A mult század végétől kezdve azonban a tudományok belső és külső fejlődéséhez emlékeztetes világesemények szolgáltattak alkalmat. Kelet-Indiának angol elfoglalása ugy, mint I. Napoleon egyiptomi hadjárata, a keleti régiség két fontos ágával toldotta meg az orientálisták tanulmányi körét; egyrészt a *szenszkrit* (tágasabb értelemben az ind) filológiával, melyhez később Anquetil du Perron felfedezése által az *iráni* filológia, majd mind bővebb mértékben az indogermán nyelvek egyéb keleti képviselői (örmény, afghán, kurd stb.) is csatlakoztak, másrészt az *egyiptológiával*. Az ékíratok felfedezése által a keleti tudománynak ismét egy újabb, önálló tere nyílt meg, az *assziriológia*. Khina, Japán, újabban Korea iránt is az európai műveltség érdeklődése mind nagyobb mértékben nyilvánul és ezzel együtt a keleti tudományok újabb csoportjai domborodnak ki (szélső Kelet); különösen a holland tudományoság meg az ind archipelagus öslakosságát tette a filológiai és történelmi kutatások tárgyává. Ez alatt az orientális tudomány tulajdon kiinduló pontja körül is mindinkább felszabadult a teológiával való szoros kapcsolattól. A keleti utazóktól Európába hozott kéziratok az orientálisták figyelmét az iszlám népeinek nagy irodalmaira és azon nagy fontosságra terelték, melyre e népek történetének és műveltségének ismerete a kulturtörténetre nézve bir. E belátás alapján indult meg a *mohammedán népek* irodalmának, vallásos intézményeinek, történetének és műveltségének önálló, a teológiai céloktól teljesen felszabadult tanulmánya. A szanszkrit filológia révén kifejlődött összehasonlító nyelvtudomány termékeny befo-

lyással volt a sémi nyelvek tudományos tárgyalására is; egyrészt az asszír nyelv felfedezése, másrészt az arab és szír nyelv vulgáris nyelvjárásiainak mind tágasabb és alaposabb megismerése elősegítette a sémi összehasonlító nyelv-tudomány kifejlődését. Az afrikai népek és nyelvek a franciáknak Észak-Afrikában eszközölt hódítási által (herberek), nemkülönben Afrika belsőbb részeinek haladó felfedezése, a misszionáriusok működése, ugymint legújabb időben az európai népek gyarmatalkotó törekvései által mindinkább nagyobb terjedelemlre tágtották a keleti kutatások és tanulmányok körét. Mig a XVIII. sz.-ban az orientálستا egész tudományos körét egy-egy ember könnyen felöllelhetto, addig napjainkban az orientális tudomány egy sereg önálló szaktudományból áll össze: a sémi filológiából, a mohammedán műveltség tanulmányából, a szanszkrit és indogermán filológiából, egyiptológiából, assziriológiából, turkológiából, szinológiából, a szélső Keletet (extrême Orient) illető tanulmányból, afrikai filológiából stb. E sokfelé elágazó törekvések és célok tudományi egységét az orientálistáknak 1873 óta megtartatni szokott nemzetközi kongresszusai hozzák kifejezésre, eddigelő a következő helyeken: 1873. Párisban, 1874. Londonban, 1876. Szent-Pétervárt, 1878. Firenzében, 1881. Berimben, 1883. Lejdában, 1886. Bécsben, 1889. Stockholmban és Kristianúmban, 1892. Londonban, 1894. Genfben; 1897-90. Párisba van összehívva az orientálisták nemzetközi kongresszusának 12. szessziója. A kongresszusok tudományos munkálatai és felolvasásai, az egyes szakok szerint kötetekre felosztva, külön gyűjteményes munkákban (Actes) jelennek meg. Ez intézkedésnél régióbbek a keleti tanulmányok óhrasztására hivatott keleti társaságok, melyek folyóirataikkal és az általuk kiadott önálló tudományos munkákkal az O. tanulmányok fejlesztéséhez nagy mértékben járultak. Ezek között kiemelendők: az 1821. Párisban alakult Société asiatique (folyóirata az 1823 óta megjelenő Journal asiatique); az 1823 óta Londonban működő Royal Asiatic Society of Great-Britain and Ireland (előinte Transactions emlen jelentek meg dolgozatai, 3 köt., London 1824—34, ennek helyébe lépett az 1833 óta megjelenő Journal of Royal A. S.); o társulat mellett működnek magukban a keleti országokban a társulat kínai, bombayi, madraszi, hong-kongi, cejloni stb. ágai külön-külön folyóiratokkal. Németországban 1844. alapítottat a Deutsche Morgenländische Gesellschaft, folyóirattal, melynek 1896. jelenik meg 50-ik kötete; ehhez járul 1857 óta az Abhandlungen für die Kunde des Morgenlandes c. időszakos publikáció; Hollandiában 1853 óta működik a Koninklijke Instituut voor de Taal- en Volkenkunde van Nederlansch-Indië, mely tartalmas folyóiratot ad ki; Amerikában 1842-ben alakult az American Oriental Society, mely szintén folyóiratot ad ki. A legifjabb ilyenmű társulat a Società asiatica italiana, melynek kiadásában 1887 óta egy Giornale jelenik meg. Különösen Palesztina felkutatását tűzte ki célul a Deutscher Palaestina-Verein, 1878 óta társulati folyóirattal és 1895 óta rövidebb, Mittheilungen c. közlemé-

nyekkel. A keleti országokban is alakultak ily társulatok; ezek között a legrégióbb a Batavia-ban 1779. alakult Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen és az 1784. Sir William Jones-tól alapított Asiatic Society of Bengal Kalkuttában, melynek legbecsesebb kiadványai közé tartozik az arab, persa és szanszkrit irodalomra egyaránt kiterjedő Bibliotheca indica, mely nagy terjedelmű kötetesorozatával a keleti irodalom fontos forrásmunkáit tetto hozzáférhetővé. Az orientális tudomány haladásának összefoglaló áttekintését leginkább azon évi jelentések mutatják be, melyeket o társaságok nyujtanak. Ilyen évi jelentéseket évről évro közül a Société asiatique folyóiratában. Az 1840—1867-ig Jules Mohltól dolgozott jelentések külön összegyűjtve is megjelentek (Vingt-sept ans d'histoire des Études orientales, Páris 1879). Mohl után Renan, majd James Darmesteter voltak o jelentések szerkesztői. A német társaság évi jelentései különböző alakban csak 1881-ig terjednek. Azóta bibliográfiai alakban pótolja a feldolgozott jelentéseket.

Irodalom. A keleti irodalom rendszeres bibliográfiai segéd-eszközei a következők: 1860-ig J. Th. Zenker, Bibliotheca orientalis, 2 köt., Lipsce 1846, 1861; 1876—1881-ig Friederici, Bibliotheca orientalis, u. o. évről évre: 1887-től kezdve a Müller Agosttól megalapított és ennek halála óta (1892) Kuhn Ernsttől folytatott Orientalische Bibliographie (Berlin, Reuther), melyből most (1896) a IX. kötet van megjelentben. 4—31.

Oriente, Ecuador K-i és legnagyobb tartományja, mely a Llanos és az Andes előhegyeinek vidékét foglalja magában, körülbelül 200,000 km² területen 80,000 lak., köztük több vad indus törzsszel (jivaro és szaparoosz), melyek a rejtőzög őserdőkben kalandoznak. Földjét a Napi, a Curaray, a Tigre, a Pastaza és Morona folyók, az Amazon mellékfolyói öntözik. — O. a neve Bermudez állannak is, Venezuela K-i részében.

Orificium (lat.) a. m. nyílás, száj.

Oriflamma, l. *Auriflamma.*

Origanum J. (növény), l. *Majorána.*

Origenes, egyháztanító, szül. Alexandriában 185., keresztény szülőktől. A bölcselétből Ammonius, a hittudományokból pedig alexandriai Kelemen volt a tanítója. Eleinte grammatikát tanított, később alexandriai Kelemen távoztával 18 éves korában a híres alexandriai iskola tanára lön. Itt nőket is tanított s hogy önmegtartóztató tiszta élete ellen még csak gyanut so támaszthassanak, Krisztus szavait (Máté XIX. 12.) rosszul értelmezve, kiheréltette magát. Mint hit-tanárt sok kiváló pogány böles is hallgatta, akik közül sokan a keresztény hitre is tértek. Azonban alexandriai Demeter irigységéből nemcsak kilüszterelte O. titkos tétét, hanem 230-ban zsinatot tartva, kivitte, hogy Alexandriából száműzték. Palesztinába ment tehát s tanár lett a Cezareai iskolában. Decius alatt hito miatt börtönbe került s megkínóztatott s csak Decius halála után nyerte vissza szabadságát. Megh. Tirusban 254 körül. Rendkívül termékeny író volt, szt. Jeromos kétezerre teszi műveinek számát. Magyarázta a szentírást s o nembe vág a Biblia V. T. Tetrapla, Hexapla, Octapla műve, amelyben a különböző fordításokat állítja egymás mellé. Nevezetes a Periarchon, vagyis a hitelvekről szóló

szja (Számítkozzunk össze) elmet adott. Legjobb darabjai: Bjednáj Njeveszta (Szegény menyaszszony 1853); Nje o szvoji szani nje szadjisz (Ne ilj olyan szánkába, amely nem a tied 1853); Bjedrosztj nje porok (A szegénység nem bűn, 1854); Groza (Vihar, dráma, 1860); Sztaryj drug lucose novyh Douh (Egy régi jó barát tülbet ör, mint két új, 1860); ezek mai napig is fent tartják magukat az orosz színpadokon, míg a történelmi drámában tett próbái kevésbé sikerültek, bár ezek is figyelemre méltók; ilyenek: Dmitrij Szamozvancev i Vaszilj Sujszkij (Al-Demeter és Sujszkij Vaszilj, 1867); Vaszilisa Meljentjeva (1868) sth. Összeültött munkái 10 kötetben jelentek meg (Szt.-Pétervár 1887).

sz. E.

Oszturnya (Osthorn), kisközség Szepes vármegye szepes-ófalvi j.-ban, (1891) 1865 rutén lakossal, vízi fűrészművel; lakói halinát készítenek.

Otagra (gör.), ideges fülbántalom, mely rendszeren fülzúgással s nehéz hallással jelentkezik. Heves, szűrő fájdalom jár vele. L. még *Fül* (betegségei).

Otaha, egyike a Társaság-szigeteknek, l. *Tahaa*.
Otaheiti, l. *Tahiti*.

Otaria *Péron* (állat), az üszöemlősök egyik neme, rövid szemfogakkal, külső kis fülkagylóval, csupasz talppal s ez hosszburázdás. Ujjai bőrelbenyesek s a hátulsó lábakon egyformák. Három faja ismeretes: a *sörényes foka* (O. jubata Desun), a *melvefoka* (O. ursina Péron) és az *oroszlánfoka*, l. *Fókák*.

D. J.

Otaridne (állat), l. *Fókafélék*.

O tempora! O mores! (lat., a. m. mely idők, mely erkölcsök!) E fölkiáltást Cicero használta három remek beszédében (in Catilinam I, 1., in Verrem II, 45. és pro rege Deiotaro XI, 31.).

Ote-toi de là que je m'y mette (franc.) a. m. eredj odább, hadd foglalom el a helyedet. Ezt a szálló igét Saint-Simon használta először *Catéchisme des industriels* (Páris 1823) című művében. A szálló ige tulajdonkép fordítás Filippo Pananti da Mugello olasz költő egyik verséből.

Otfried, német költő, kinek *Evangelium* című verses műve az ó-felnémet nyelvmélekek egyik gyöngye; szül. Weissenburgban 790., megh. 875 táján. Fuldában Hrabanus Maurus szellemében nevelkedett, majd bencés lett a weissenburgi kolostorban. 868. írta meg nagy művét egy «Matrona Judit» felszólítására, kiből egyes tudósok Jámbor Lajos özvegyére, Judit esászárnéra ismernek.

Irodalom. O. művének (teljes címén: Liber Evangeliorum Domini gratia theodisce conscriptus) legjobb kiadása a Piper-féle, 2. kiad. Freiburg 1884; tanulmányt Ferisch írta róla: O. Der Weissenburger Mönch, Weissenburg 1874. Részletes méltatás Heinrich Gusztávnál, A német irodalom története, 1. köt. III. fej. (Merovingek és Karolingok), ahol az egész előző irodalmat felsorolja; hozzáadandó még ehhez az újabb irodalomból Loeck György, Die Homiliensammlung des Paulus Diaconus, die unmittelbare Vorlage des O.-ischen Evangelienbuches, Lipcse 1890, ism. Egyet. Pbil. Közl. XV., 474.

Othello (a velencei mór), velencei hadvezér, ki a törökök ellen harcolt; Shakspeare hasonló című tragédiájának hőse. Ennek meséjét először *Cinzio Giraldi* dolgozta föl, kiből Shakspeare is merített; Rossini (1816) és Verdi (1887) meg is zenésítették.

'Othmán (közkieltése: oszmán), Mohammed próféta egyik veje, 'Omar utódja a mohammedán hívők

fölötti uralkodásban (khalifa); 644. már előrehaladt életkorban emeltetett az iszlám közügyének élére. Nagyon gyenge uralkodó volt és teljesen a hatalmas családja (az Omajja-család) uralomra vágyó tagjainak befolyása alatt állott. Az elődjétől megalapított szigorú államrend O. uralkodása alatt megglazult, amiért is általános volt az uralkodása ellen nyilvánuló rossz hangulat. 656. az elégületlenek egyike a khalifa székvárosában, Medinában meggyilkolta. Az O. vérének megboszulása lett a következő időben az Omajja-család és a vele tartó csoport jelszava, midőn az O. választott utóda, 'Alí ellen fellázdak. O. uralkodásához van fűzve az az érdem, hogy a Koránnak, melyből addig egységes, egybehangzó szöveg nem létezett, általános érvényű, kánonikus szövegét megállapította. — u.

Otho, teljes nevén *Marcus Salvius O.*, római császár, Kr. u. 32. születvén, Nerónak kortársa, barátja, sőt ifjúkori kihágásaiban pajtása volt. Nero kedvelte, de mikor észrevette, hogy Poppaea Sabinánál férji jogait még a császárral szemben is hajlandó érvényesíteni, kegyvesztetté lőn és Lusitaniába kellett mennie kormányzónak. Nyilván ez is hozzájárult ahhoz, hogy O. Galbát pártolta és trónra jutni segítette; de 69. ezt is megölette és maga ült a császári székbe; rövid időre, mert a légiók egy része nem ismerte el és Vitellius mellé állott, aki gyors menetekben Itáliába hatolt, mielőtt ezt O. megakadályozhatta volna. A mérkőzés Bedriacumnál történt és dacára O. hívei kisebbségének, eldöntetlenül maradt, amit azonban az új császár vereségnek vett, s öngyilkossággal vetett véget életének (69. apr. 16.). — L. m.

Othomi v. *otomi*, külön nyelvet beszélő indus törzs, mely Mexikó egyes vidékein lakik, s neve szerint (otho-mi a. m. nem állandó, vagyis nomád) kóbor életet élt. A mexikóiakkal szemben, kik később vándoroltak be, az O.-ak beemésztültek voltak, s hürük, mint vad, barbár és műveletlen törzsé, máig is fenmaradt. A férfiak ajkukban és füleikben szögecskéket viselnek, a nők pedig mellüket és karjaikat kékre tetoválják; a mexikói főváros szolganépe nagy részt az O.-akból kerül ki. Fő istenük *Otontecuhlli*, továbbá *Yocippa* és *Atetein*.

Othonna L. (növ., Aristotela Adans.), sugaras, fészkes növény. Mintegy 80 faja Afrika D-i részén terem. Az *O. crassifolia* L. New-York virágpiacán gyakori, virágvederbe teszük, s egész méter hosszú gyenge kacskaringói kecesesen csüngnek le. Kacskaringói évenként gyorsan megújulnak és szörnemű cifraságot csinálnak belőle. Különbö folyton virágozik, virága sárga. — nonu.

Othrys, jelentékeny hegység Tesszáliában. Magassága 1700 m. Egyes részeiben különféle neveket visel; Varibovo, Goura és Jerako. Ez idő szerint Görögországnak E-i határa s most Mavrikának hívják. — L. m.

Otiater (gör.) a. m. fülörvos; *otiatría* vagy *otiatríka*, fülgyógyászat.

Otis L. (allat), l. *Túzok*.

Otitisz (gör.) a. m. fülgyulladás, l. *Fül*.

Otlum (lat.) a. m. pihenés, nyugalom.

Otkritoje pismo (orosz, a. m. nyílt levél), Oroszországban a levelezőlap neve.